

VANAMON KIRJASIA N:o I.

S 5553

SUOMEN

KUORETTOMAT

— JA —

KUORELLISET ETANAT

TEKSTISSÄ 58 KUVAA

KIRJOITTANUT

A. J. MELA

(YLIPAINOS LUONNON YSTÄVÄSTÄ)

HELSINKI 1904
VANAMON KUSTANTAMA

Faint, illegible text at the top of the page.

Faint, illegible text in the upper middle section.

Faint, illegible text in the middle section.

Faint, illegible text in the middle section.

Faint, illegible text in the lower middle section.

Faint, illegible text in the lower middle section.

Faint, illegible text in the lower middle section.

Faint, illegible text in the lower middle section.

Faint, illegible text in the lower middle section.

Faint, illegible text at the bottom of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page.

Vanamon kirjasto n:o 1.

A. J. Mela: Suomen kuorettomat ja
kuorelliset etanat.

Pääjakso. Mollusca. Nilviäiset.

2. Luokka. *Cephalophora*. Kotilot.

1. Lahko. *Pulmonata*. Keuhkokotilot.

1. Alalahko. *Stylommatophora*. Etanat. Päässä 4 tuntosarvea. Pitemmät tuntosarvet liereitä, sisään vedettäviä, silmällä päättyviä.

A. Kuorettomat etanat.

Suomen kuorettomat etanat voimme ryhmittää kahteen sukuun, jotka helposti erotetaan hengitysreiän asennon kautta:

- A. Hengitysreikä kilven keskustan edessä (kuv. 1) *Arion*.
B. " " " takana (kuv. 8) *Limax*.

[Vaikka nämä suvut kuuluvat eri heimoihin (*Arion*: *Arionidæ*, *Limax* *Limacidæ*) ja kuorietanaheimo *Vitrinidæ* asetetaan niiden väliin, esitämme tässä mukavuuden vuoksi kuorettomat etanat yhdessä jaksossa].

1. Heimo. Arionidæ.

Arion Fér. *Siru etana*. — Ruumiin takapää pyöristetty. Henkireikä kilven keskustaa edempänä (kuv. 1). Kilven sisässä kalkkisiruja kuorenjätteenä. Lajit:

- A. Lima lasivalkoista *A. bourguignati*.
B. " keltaista.
a. Antura punankeltainen *A. hortensis*.
b. " kellanvalkea.
α. Lima punankeltaista *A. subfuscus*.
β. " kullankeltaista *A. intermedius*.

A. bourguignati Mabile. Lasilima-siruetana. — Harmaa tai ruskeahko, nuorena vaalean tai punertavan harmaa. Kilvellä ja sivuilla jyrkästi rajoitetut tummat juovat. Antura valkea. Lima väritöntä. Nuorilla vaalea harja. P. 40—50 mm.

Kasvitarhoissa ja puistoissa pensaiden alla. Etelä-Suomessa, 1—4, 7 jh. Kuv. 7.

A. hortensis Fér. Tarha-siruetana. — Likaisen harmaa tai mustahko; kilvellä ja sivuilla epäselvään rajoitetut tummat juovat. Antura ja lima punankeltaiset. Nuorilla takapuolella harja. P. 40—50 mm.

Tavattu ainoastaan Ahvenanmaalla, Jomalassa, (1) hh.

A. subfuscus Drap. Keltalima-siruetana. — Kellan-, harmaan-, punan- tai tummanruskea. Kilvellä ja sivuilla selvät tummat juovat, jotka kuitenkin vanhimmilta häviävät. Antura vaaleankellertävä. Lima punankeltaista. P. 50—60 mm.

Metsissä ja aukeilla mailla sekä viljelyksissä Etelästä Lappiin asti. Yleisin etanamme, 1—16 yy. 19 h. Kuv. 1.

A. intermedius Norm. (*A. minimus* Simroth). Pieni siruetana. — Kellanharmaa, kilpi ja selkä tav. tummemmat. Kilvellä ja sivuilla selvät tai epäselvät juovat. Antura keltainen. Lima kullankeltainen. Hyvin pieni. P. 15—20 mm.

Metsissä Itä-Suomessa, tähän saakka tavattu ainoastaan Pohjois-Karjalassa (Kontiolaks ja Koli) sekä Kajaanissa. hh.

2. Heimo. *Limacidae*.

Limax Linné. Harjaetana. — Ruumiin takapää tav. kulmaksi venyvä ja useimmilla teräväharjainen. Hengitysreikä kilven keskikohtaa taempana. Kilven sisällä piilee litteä kynnentapainen kuori. Lajit:

- A. Kilven takareuna kulmaan päättyvä. Lima väritöntä.
- a. Iso, usein 90—170 mm. pitkä *L. maximus*.
 - b. Pienempi, 50—70 mm. pitkä. *L. marginatus*.
- B. Kilven takareuna leveän tylppä.
- a. Lima kauniin keltaista *L. tenellus*.
 - b. „ ei keltaista.
 - × Kilpi peittää noin $\frac{1}{3}$ selkää, lima valkoista *L. agrestis*.
 - ×× Kilpi peittää lähes $\frac{1}{2}$ selkää, lima väritöntä *L. laevis*.

L. maximus Linné. Ukkoetana. — Väriltään hyvin vaihtelevainen. Päämuodolla (*L. cinereo-niger* Wolf, kuv. 5 ja 8) on kilpi yksivärinen ja anturan sivusarat mustahkot, keskisarka valkea. Selkäpuoli musta tai miten milloinkin juovainen tav. katkoisilla juovilla, joskus valkoinenkin, jolloin anturakin on valkoinen.

Arion subfuscus Drp., kuv. 1. — *A. bourguignati* Mab., kuva 7. *Limax maximus* * *cinereo-niger* Wolf, kuv. 5 ja 8. * *L. cinereus* Lister, kuv. 4. — *L. marginatus* Müll., kuv. 6. *L. tenellus* Nilss., kuv. 3. — *L. leviss* Müll., kuv. 2. Luonn. kokoa tahi vähän pienennettyjä.

Ruumis joks. kiinteä. Viimeinen $\frac{1}{3}$ teräväharjainen. Lima väritöntä. P. 90—140 mm.

Metsissä ja iltaisin maanteilläkin. Etelä-Suomessa, 1—5 y. Keski-Suomessa 11—13, ja Pohjois-Suomessa 15, h. Kuv. 5 ja 8.

* **L. cinereus** Lister. Kellariharjaetana. — Kilpi täplikäs, sivuilla 2 tummaa katkonaista juovaa, antura yksivärinen, vaaleanharmaa. P. 100—170 mm.

Kellareissa ja vanhoissa tarhoissa. Kerran tavattu Punanotkossa Helsingissä. (3) yh. Kuv. 4.

L. marginatus Müller (*L. arborum* Bouch—Cantr.). Metsäharjaetana. — Punanharmaa; 2 tummaa juovaa kilvellä ja sivuilla, antura yksivärinen, valkea tai harmaa. Ruumis sangen pehmeä, teräväharjainen, lima väritöntä, hyvin runsasta. P. 50—70 mm.

Kosteissa lehdossa, kiviseinillä jne. Nousee sateella korkealle puihin. Lounais-Suomessa 1—2 ja kaakkois-Suomessa 9 (Valamossa). h. Kuv. 6.

L. tenellus Nilsson. Hentoharjaetana. — Kilpi, selkä, antura ja lima keltaisia. Kilpi usein tummempi ja joskus 2 tummaa juovaa kilvellä ja sivuilla. Ruumis hyvin pehmeä ja ainoastaan takimmainen $\frac{1}{5}$ heikosti harjasekäinen. P. 30—50 mm.

Lehdossa ja kuusimetsissä. Etelä- ja Keski-Suomessa 1—5, 7, 9, 11—12. jy. Kuv. 3.

L. agrestis Linné. Peltoetana, Pellon harjaetana. — Vaalea, kellertävän harmaa, kirjattu mustahkoilla pilkuilla ja viivoilla. Antura kellanvalkoinen. Ruumis jokseenkin pehmeä, takimmainen $\frac{1}{3}$ teräväharjainen. Lima valkoista. P. 40—50 mm.

Kuv. 9. *Limax agrestis* L. —
Luonn. koko.

Niityillä, pelloissa, puutarhoissa ja metsissä. Etelä- ja Keski-Suomessa, 1—5, 7, 9, 10—13, yy. Pohjoisemmasta epätietoinen. Vahinkoetana. Kuv. 9.

L. laevis Müller. Rantaetana. — Tavallisesti hyvin tumma, sinipunaruskea tai melk. musta, harvoin vaalea. Antura selkäpuolta vaaleampi. Ruumis hyvin pehmeä, selkä melk. harjaton. Lima väritöntä. P. 15—25 mm.

Enimmäkseen hyvin kosteilla paikoilla, varsinkin rannoilla mätänevien lastujen alla, mutta myös tavattu kellareissa. Etelä- ja Keski-Suomessa, 2—5, 7, 9, 11—13. jh. Kuv. 2.

B. Kuori-etanat.

Etana varustettu kierteisellä kuorella, johon eläin voi kokonaan vetäytyä suojaan.

[Kuoressa erotetaan kierrokset, saumat, huippu, kärki, napa ja pielus, suu ja suussa huuli, ulkoseinä eli lakeisseinä, pieliseinä ja pohjaseinä eli seinämä. Muutamilla on kuoren suussa sälöjä tai hampaita].

- A. Kuori litteämäinen tai palleroinen, korkeuttaan leveämpi, harvoin leveyttään vähän korkeampi.
- a. Kuori läpikuultava, hyvin kiiltävä.
- + Kuori 3—3¹/₂-kierteinen; viimeinen kierros hyvin väljä *Vitrina*.
- + + Kuori 4—6-kierteinen; viimeinen kierros ei mainittavan väljä *Hyalinia*.
- b. Kuori kiinteämpi, ei niin läpikuultava k. ed., ainoastaan joillakuilla isommilla lajeilla mainittavan kiiltävä *Helicidae*.
- B. Kuori pitkävetäinen, leveyttään paljoa korkeampi.
- a. Kuori pienisuinen (Pupidæ).
- + Kuori pieni, puikea tai liereämäinen, paksuhuippuinen *Pupa*.
- + + Kuori kapeahuippuinen, 8—17 mm. pitkä, vasenkierteinen.
- α Viimeinen kierros edellistä kapeampi . *Clausilia*.
- β ” ” ” yhtä leveä kuin edell. *Balea*.
- b. Kuoren suu iso ¹/₃—³/₄ kuoren pituutta.
- + Suu noin ¹/₃ kuoren pituutta *Cochlichopa*.
- + + ” ” ²/₃—³/₄ kuoren pituutta *Succinea*.

3. Heimo. *Vitrinidae*. Lasietanoita.

Vitrina Drap. Lasietana. — Kuori navaton, hyvin ohut, läpikuultava, hyvin väljäsuinen, 3—3¹/₂ kierteinen. Vaipan reunat tulevat etanan liikkueessa pitkälle ulos kuoresta. Lajit:

- A. Kierteitä 3, kuori päältä kupera *V. pellucida*.
- B. ” 3¹/₂, kuori päältäkin litistynyt *V. angelicae*.

V. pellucida Müller. Tavallinen lasietana. — Kuori päältä kupera, hyvin ohut ja hauras, läpikuultava ja kiiltävä,

valkea tai valkean vihreä. L. 4—5, k. 2,3—3 mm. Eläin tumman sinipunertava, nuorempana punertavan harmaa.

Kosteissa varjokkaissa paikoissa lehtien alla puun juurilla. Täysikasvuisia kuoria löytää keväällä ja syksyllä. Etelä-Suomesta Pohjois-Suomeen, 1—16, yy. Lapissa, 17, 19. harv. Kuv. 10 ja 11.

Kuv. 10 ja 11. *Vitrina pellucida* L. Luonn. kokoa.

V. angelicae Beck. Lapin lasietana. — Kuori 3 1/2 kierteinen, litteämpi k. ed. Pohjoinen muoto. L. 6 k. 3 1/2 mm. Tavattu Patsjoella, 20. h.

Kuv. 12. *Hyalinia cellaria* Müll. Luonn. kokoa.

Hyalinia Alb. Kiiltoetana. — Kuori kiiltävä, usein läpikuultava, vihreänvalkea, vaaleanruskea tai tummanruskea, sileä tai hienourteinen.

Alasuvut:

- A. Kuori matalan kekomainen *Conulus*.
- B. „ litteä tai litteänpalleroinen.
 - a. Kuori vaalea *Hyalinia*.
 - b. „ tummanruskea *Zonitoides*.

1. Alasuku. *Conulus* Fitz.

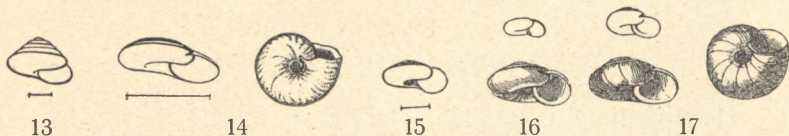
H. fulva Müller. Kartioetana. — Kuori palleroisen kekomainen, 5—6-kierteinen, melkein navaton. L. 2,5—3, k. 2—2,5 mm. Eläin siniharmaa.

Kosteilla paikoilla kivien, mätänevien lehtien ja irtonaisen puunkuoren alla, sammalissa jne. Hyvin kosteilla paikoilla tummempi kuin kuivemmillä. Etelä-Suomesta Lapin perille asti 1—20. yy. Kuv. 13.

2. Alasuku. *Hyalinia* Alb.

- A. Isompia, 6—13 mm. leveitä. Kuori alta vaaleampi.
- a. Kuori hyvin litteä, 6-kierteinen, sangen väljänapainen, eläin vaalea *H. cellaria*.
- b. Kuori kuperahko, 5 1/2 kierteinen, ahdasnapainen, eläin musta *H. alliaria*.
- B. Pienempiä 4—5 mm. leveitä.
- a. Kuori vaaleanruskea, kierteitä 4 *H. hammonis*.
- b. „ valkeanvihreä tai melk. väritön.
- × Napa väljä, kierteitä 4 1/2—5 *H. petronella*.
- ×× „ joks. väljä, kierteitä 4 *H. viridula*.

H. cellaria Müller. Kellari-kiiltoetana. — Verrattain iso, 5 1/2—6-kierteinen, hyvin litteä, hienosti läpikuultava, jokseenkin kiinteä, rasvakiiltoinen, päältä kellanvihreä tahi vaalean

Kuv. 13. *Conulus fulvus* Müll. 14. *Hyalinia cellaria* Müll. 15. *H. alliaria* Müll. 16. *H. viridula* Mke. 17. *Zonitoides nitidus* Müll. Eri suhteissa suurennetut. 16 ja 17 ylimmät kuvat luonn. kokoa.

ruskea, alta vaaleanvihreä. L. 12—13, k. 4,5 mm. Eläin kellanvalkea, pää, tuntosarvet ja selkä harmaat.

Kosteilla paikoilla, lehtien alla, sammalissa jne. ulkomailla usein kellareissa. Etelä-Suomessa tavattu (1, 3) Kastelholmassa Ahvenanmaalla, Fagervikissa Uudellamaalla ja „Karjalassa“, yh. Kuv. 12 ja 14.

H. alliaria Müller. L a u k k a e t a n a. — Sipulille löyhkäävä. Kuori päältä joks. kupera, alta litteä, vaalean punankeltainen, ahdasnapainen, 5—5 1/2-kierteinen. L. 6—7, k. 3 mm. Eläin musta.

Meillä tavattu ainoastaan kasvihuoneissa, Lohjalla (SOLhemin kasvihuoneissa), Helsingissä (Bot. kasvitarhassa ja Turholmassa) ja Malmilla (SOLhemin kasvihuoneissa). (3), h. Kuv. 15.

H. hammonis Ström. V a a l e a n r u s k e a k i i l t o e t a n a. — Kuori litteämäinen, molemmin puolin yhtä heikosti kupera, 4-kierteinen, ahdasnapainen, hienourteinen, vaalean kellanruskea. L. 3,5—4,5, k. 2 mm. Eläin tumman siniharmaa.

Mätänevien lehtien alla, kuoren alla vanhoissa kannoissa, sammalissa, kivien alla jne. sekä lehti- että havumetsissä. Etelä-Suomesta Lapin perille, 1—20, y.

H. petronella Charp. Lasinkarvainen kiiltoetana. — Kuori päältä vähän kuperampi kuin alta, $4\frac{1}{2}$ —5-kierteinen, joks. väljänapainen, tiheään poikkiuurteinen, lasikirkas, vihreähkö. L. $4,5$ — $5,5$, k. $2,5$ —3 mm. Eläin vaalean siniharmaa.

Yleensä kosteammilla paikoilla k. ed., mutta myös sen seurassa. Etelä-Suomesta Lapin perille asti. 1—20, y.

H. viridula Menke (*H. pura* Alder v. *viridula* Mke). Vihreänvalkea kiiltoetana. — Kuori litteämäinen, 4-kierteinen, hyvin hienourteinen, vihreän tai harmaan valkea, huippu kupera, usein joks. korkea. L. 3—4, k. 2 mm. Eläin valkea.

Tähän asti meillä tavattu ainoastaan Lohjalla (2) mätänevien pähkinäpensaan ja lehmuksen lehtien alta. hh. Kuv. 16.

3. Alasuku. *Zonitoides* Lehm.

H. nitida Müller. Kiiltävä kosteikkoetana. — Kuori väljänapainen, litteän palleroinen, 5-kierteinen, päältä paljoa kuperampi kuin alta, hyvin kiiltävä, kauniisti tummanruskea tai ruskeankeltainen; huippu kupera. L. 6, k. 3 mm. Eläin sinimusta.

Kosteilla paikoilla lähellä vettä, ojareunoilla, kuopissa, lehtien, kivien ja puupalaisten alla, kosteilla niityillä, usein ulkona vedessä ryömien ruovon tai kaislan varsilla lähellä vedenrajaa jne. Etelä-Suomesta Pohjois-Suomeen, 1—16, jy. Kuv. 17.

5. Heimo. *Helicidæ*. Koteloetanat.

Kuori joks. kiinteä, heikosti tai ei ollenkaan läpikuultava, ainoastaan muutamilla isommilla lajeilla (*H. hortensis*, *H. nemoralis*) mainittavan kiiltävä, muodoltaan vaihtelevainen: litteämäinen tai palleroinen, hyvin harvoin (*H. harpa*) leveyttään tuntuvasti korkeampi.

Suvut, alasuvut ja lajit:

Useimmat tämän heimon lajit kuuluvat sukuun **Helix**.

A. Isoja, 9—23 mm. leveitä.

a. Kuori litteä, teräväselkäinen (*Chilotrema*) *H. lapicida*.

b. „ palleroinen.

18. *Helix laticida* L. — 19. *H. nemoralis* Müll. — 20. *H. hortensis* L. —
 21. *H. arbustorum* L. — 22. *H. fruticum* Müll. — 23, 24 *Clausilia* sp.
 Kaikki luonnollista kokoa.

- × Napa melk. tai aivan umpinainen.
 α Kuori vaalea tai tumma, yksivärinen
 tai juovikas (Tachea).
 × huuli musta *H. memoralis*.
 ×× „ valkea *H. hortensis*.
 β Kuori tumma, vaaleatäpl. (Arionta) *H. arbustorum*.
 ×× Napa avonainen.
 α Kurkiaisnauha tumma tai 0 (Eulota) *H. fructicum*.
 β „ vaalea (Euomphalia) *H. strigella*.
 B. Keskikokoisia, 8--9 mm. leveitä.
 a. Kuori karvainen, hampaaton (Trichia) *H. hispida*.
 b. „ karvaton.
 × Kuori hyvin ahdasnapainen, suu
 2-hampainen (Petasia) *H. bidens*.
 [×× Kuori hyvin väljänapainen *Patula ruderata*].
 C. Pienenpuoleisia tai aivan pieniä.
 a. Kuori korkeuttaan tuntuvasti leveämpi.
 × Valkeakuorisia, sangen väljänapaisia
 (Vallonia).
 β Kuoressa terävät kylkiharjut, viimein
 kierros vähän laajentunut *H. costata*.
 α Sileäkuorinen, viimeinen kierros
 sangen laajentunut *H. pulchella*.
 ×× Ruskeita, hyvin väljänapaisia. Suku **Patula**.
 α Isompi 6--7 mm. leveä. *P. ruderata*.
 β erinomaisen pieni *P. pygmaea*.
 b. Kuori melk. yhtä korkea kuin leveä
 tahi leveyttään korkeampi, va-
 rustettu sälöillä ja joskus har-
 vapiikkinen Suku **Acanthinula**.
 × Kuori leveyttään korkeampi *A. harpa*.
 ×× „ melk. yhtä korkea kuin lev. *A. aculeata*.

Helix Linné. Koteloetana.

1. Alasuku: *Chilotrema* Leach.

H. lapicida Linné. Nappietana. — Kuori litteä, teräväselkäinen, laajanapainen, sangen kiinteä, 5-kierteinen, sarviruskea, ruskeatäpläinen. L. 17--21, k. 7--9 m. m. Eläin harmaahko.

Kallioilla ja vanhoissa raunioissa Ahvenanmaalla ja Turun seudussa, Suursaassa sekä Ruskealan marmorilouhoksissa. Kuv. 18.

2. Alasuku: *Tachea* Leach.

H. nemoralis Müller. Mustahuuli tarhaetana. — Kuori litteähkön palleroinen, umpinapainen, keltainen tai punertava, nauhaton tai 1–5-nauhainen, 5-kierteinen, mustahuulinen. L. 20–23, k. 16–17 mm. Eläin kellanharmaa, kellanvihreä tai mustanharmaa.

Tarhaetanat ovat omituisia lukuisista nauhamuunnoksistaan. Molemmilla on yksivärisiä, nauhattomia muotoja: 0. 0. 0. 0. 0. ja viisinauhaisia: 1. 2. 3. 4. 5. — Näitä nauhoja voi eri luku kadota: 0. 0. 3. 0. 0., 0. 0. 3. 4. 5., jne, tahi yhtyä toisiinsa, esim. (1. 2.) 3 (4. 5.), (1. 2.) (3. 4. 5.), jopa kaikki yhtyä: (1. 2. 3. 4. 5). Keskimäistä nauhaa sanotaan kurkiaisnauhaksi. Näin syntyy parikymmentä eri nauhamuunnosta, joista jo alun toistakymmentä mustahuulitarhaetan muunnosta on tavattu Suomessa.

Tavattu Suomessa ainoastaan Helsingissä: Leppäsuon ja Punanotkon kasvitarhoissa sekä Kaivopuistossa. (3) jh. Kuv. 19 ja 26.

Kuv. 25. *Helix arbustorum* L. — 26. *H. nemoralis* Müll. —
27. *H. fruticum* Müll. Kaikki luonn. kokoa.

H. hortensis L. Valkeahuulinen tarhaetana. — Kuoren pohjaväri melk. valkea, vaalean kellertävä tai kauniisti keltainen. Huuli valkea. Nauhamuunnokset k. ed. mutta meillä nauhattomat ja viisinauhaiset yleisimpiä, muut ylen harvinaisia. L. 16–20, k. 12–14 mm. Eläin valkea, vaaleanharmaa tai punertava.

Lehtimetsissä ja puutarhoissa. Etelä-Suomessa, Ahvenanmaalla y., 2–4, 6, h. Kuv. 20.

3. Alasuku. *Arionta* Leach.

H. arbustorum L. Lehtoetana. — Kuori umpinapainen, ruskea, vaaleapilkkuinen, 1-nauhainen. Huuli valkea. L. 18–23, k. 17–22 mm. Eläin siniharmaa tai sinimusta.

Varjokkaissa metsissä, kallionjuurilla, niityillä jne. Ahvenanmaalla y., Suursaassa, „Karjalassa“ (luultavasti Ruskealassa) hh.,

Pohjois-Savossa (Iisalmessa Iimäellä), Pohjanmaalla (Vaasassa, Raahessa, Kivesvaaralla Paltamossa sekä Helkkusenvaaralla Kemissä) jh. Pohjoisissa löytöpaikoissa hienompikuorinen: var. *septentrionalis* Clessin. Kuv. 21 ja 25.

4. Alasuku. *Eulota* Hartm.

H. fruticum L. Pensasetana. — Kuori avonapainen, valkea, vaaleankellertävä tai ruskeahko, 5—6-kierteinen, yksivärinen tahi 1-nauhainen ruskealla kurkiaisnauhalla. L. 18—21, k. 13—14 mm. Eläin kellertävä, lihanvärinen tai ruskeanpunainen; vaippa tummatäpläinen.

Lehdoissa ja pensaikoissa, pohjoisessa usein haavan lehtien alla. Etelä-Suomesta Pohjois-Suomeen, 1—7, 9, 11—13, 15—16. E. y. K. P. jy.—h. Kuv. 22 ja 27.

5. Alasuku. *Euomphalia* Westerl.

H. strigella Drap. Valkonauha pensasetana. — Kuori avonapainen, kellertävän ruskea, vaaleanauhainen, 5—6-kierteinen. L. 14—15, k. 9—10 mm. Eläin harmaankeltainen, vaippa mustapilkkuinen.

Lehtimetsissä, puistoissa, pensastoissa jne. Etelä-Suomessa 1—3, 5, h. Kuv. 28.

6. Alasuku. *Trichia* Hartm.

H. hispida L. T a k k u e t a n a. — Kuori kekomaisen tai litteähkön palleroinen, avonapainen, sarviruskea, karvainen, 5—6¹/₂-kierteinen, joskus varustettu vaalealla epäselvällä kurkiaisnauhalla. L. 7—8, k. 4—5 mm. Eläin tuhkaharmaa tai mustahko.

Enimmin viljelymailla tahi varjopaikoissa. Etelä-Suomessa 1—5, 9, paikoittain y. Kuv. 29.

7. Alasuku. *Petasia* Beck.

H. bidens Chemn. K a k s i h a m p a i n e n e t a n a. — Kuori kekomaisen palleroinen, sarviruskea, 7—7¹/₂-kierteinen, varustettu vaalealla läpikuultavalla vyöllä; suu mutkalaitainen ja 2-hampainen. Napa erinomaisen ahdas, melkein piiloitettu. L. 8—9, k. 5—6 mm. Eläin musta.

Kosteilla, varjokkailla paikoilla lehtien alla jne. Lounais-Suomessa: Eckeröössä Ahvenanmaalla jh. Karjalohjalla ja Pirkkalassa, hh. Kuv. 30.

8. Alasuku. *Vallonia* Risso.

H. costata Müller. Harjakylkiätana. — Kuori kiil-loton, harmaahkon valkea, matalasti sälökytkinen, $3\frac{1}{2}$ —4-kiertei-nen, suu ympyräinen, suusauma laajentunut ja taaskääntöinen, hyvin vähän katkaistu, muuten k. seuraava. L. 3, k. $1,5$ mm.

Kuivemmilla paikoilla kuin seur., mutta usein varjopaikoissa, lehtien alla jne. joskus siroetanan seurassakin. Menettää kuolleena joskus sälöisen päällyskettonsä ja on silloin vaikeampi erottaa H. pulchellasta. Etelä-Suomesta Lapin perille asti, 1—20 jy. Eläin valkea. Kuv. 32.

Kuv. 28. *Helix strigella* Dpr. 29. *H. hispida* L. 30. *H. bidens* Chemn. (kaikki luonnollista kokoa).

H. pulchella Müller. Siroetana. — Kuori litteähkö, väljänapainen, valkeahko, kiiltävä, hyvin hienosti kylkiurteinen, $3\frac{1}{2}$ -kierteinen, suu kuutavan ympyräinen, sen sauma valkea, pohjaseinän katkaisema. L. $2,75$ —3, k. $1,3$ — $1,5$ mm. Eläin valkea.

Kosteilla, varjokkailla paikoilla. Tavattu muutamain paikoin Lounais-Suomessa ja Pohjanmaalla. 1—3, 10, 15, jh. Kuv. 33.

Patula Held. Napaetanoita.

P. ruderata Stud. Napaetana. — Kuori hyvin laajana-painen, ruskea, hyvin selvään kylkiurteinen, 5-kierteinen. L. 7—8, k. 3—4 mm. Eläin tummanharmaa.

Sekä lehti- että havumetsissä, mätänevien lehtien ja irtonaisen kuoren alla, puitten juurilla, sammalissa jne. Etelä-Suomesta Lapin perille asti. 1—20, y. Kuv. 31.

P. pygmaea Drap. Kääpiöetana. — Erinomaisen pieni, $1,5$ —2 mm lev., $0,75$ —1 mm. kork., ruskea, hyvin laajana-painen, $4\frac{1}{2}$ -kierteinen, kylkiurteinen. Eläin vaalean harmaa.

Kosteissa metsissä varisseitten lehtien alla jne. Etelä-Suomesta Lapin perille asti, 1—20, jy.

Acanthinula Beck. Piikkietanoita.

A. harpa Say. Varpuetana. — Kuori leveyttään korkeampi, sälökytkinen, kekomainen, $4-4\frac{1}{2}$ -kierteinen. L. $2-2,5$ k. $3,5-4$ mm. Eläin harmaa, valkeapisteinen.

Lehtien alla ja varvuilla, varsinkin mustikan varvuilla, joista sen varhain aamulla saa hyönteishaavilla. Lapissa ja Pohjois-Suomessa yleinen, harvenee eteläänpäin. 1, 6, 8—17, 19, 20. Ahvenanmaalla tavattu Kaasvuorella Jomalassa. Kuv. 34.

Kuv. 31. *Patula ruderala* Stud (luonn. kokoa). 32. *Helix (Vallonia) costata* Müll. 33. *H. pulchella* Müll. 34. *Acanthinula harpa* Say. 35. *A. aculeata* Müll. (32—35 suurennettu, 35 enemmän suurennettu kuin 34).

A. aculeata Müller. Piikkietana. — Kuori melk. yhtä korkea kuin leveä, sälökytkinen ja harvapiikkinen, palleroisen kekomainen, edellistä pienempi. L. $2-2,5$, k. $2-2,25$ mm. Eläin vaaleanharmaa.

Meillä tähän saakka tavattu ainoastaan Karjalohjalla ja Uudellakirkolla (Viip. I.), Kaukjärven rannalla vastapäätä Kelolaa, pähkinäpensaitten alla. (2, 5) hh. Kuv. 35.

6. Heimo. Pupidæ. Siemenetanoita.

Kuv. 36. *Pupa muscorum* L. hyvin suurennettu

Pupa Drap. Siemenetana. — Kuori leveyttään korkeampi, vahvahuippuinen, pienisuinen, hampaallinen tai hampaaton. Hyvin pieniä muotoja.

Alasuvut ja lajit:

- A. Suu hampaaton tai seinämässä hampaanmuotoinen kyhmy.
- a. Kuori verrattain vahva, joskus seinämäkyhmyllä varustettu (Pupilla) . . . *P. muscorum*.
 - b. „ hieno, aina kyhmytön (Edentulina) . *P. edentula*.
- B. Suu hampailla varustettu, kuori hieno.
- a. Kuori oikeakierteinen (Vertigo).
 - × Seinämässä 2 yhdenkokoista hammasta.
 - α Kuori uurrekytkinen, hamp. tav. $2+2+2$ *P. substriata*.
 - β „ sileä, hampaita 7—9: tav. $2+2+3$. *P. antiverligo*.

× × Seinämässä tav. 1 hammas (P. lilljeborgiilla joskus toinen pieni kyhmyhammas).

α Lakeiskamaraa ei ole.

* Kuori puikea, sileä; hamp. tav. 1+1+2, lakeishampaat lyhyet . . . P. lilljeborgii.

* × Kuori liereämäisen puikea.

△ Lakeishampaat lyhyet, hamp. tav. 1+1+1 P. arctica.

△ △ Lakeishampaat pitkiä, sälömäisiä, hamp. tav. 1+1+2 . . . P. alpestris.

β Lakeishampaat yhtyvät lakeiskamaraan, hamp. tav. 1+2+2 P. pygmaea.

b. Kuori vasenkierteinen, suu tav. 6—8 hampainen, tav. 2+2+2, (Vertilla) P. pusilla.

Kuv. 37. Pupa (*Vertigo*) *antivertigo* Drp. 38. *P. lilljeborgii* Wstrl.
39. *P. pygmaea* Drp. 40. *P. alpestris* Ald. 41. *P. substriata*
Jeffr. 42. *P. (Vertilla) pusilla* Müll.

Vaikka hampaitten luku siemenetanain kuoren suussa yleensä on niin pysyväinen, että sitä voi käyttää lajierotuksenakin, vaihtelee se kuitenkin melk. joka lajissa, jotta useita hammasmuunnoksia voidaan erottaa. Näitten muunnosten tieteellinen arvo on tosin sangen vähäinen, mutta muutamien mainitseminen lienee sentään alkavillekin tarpeellinen. Lyhyesti merkitään hampaat niin, että ensiksi asetetaan „seinämähampaat“, sitten „pieliseinä“ hampaat ja viimein „lakeishampaat“: s. 2 + p 2 + 1 2 tahi vielä lyhemmin 2 + 2 + 2., 2 + 3 + 2, 1 + 2 + 2, 1 + 1 + 0 jne. Kun on hyvin pieniä kyhymäisiä hampaita muitten ohessa, merkitään ne pienemmällä numerolla isompaa ylemmäksi esim. 1-1 + 2 + 2-1.

1. Alasuku. *Pupilla* Leach.

P. muscorum L. S a m m a l - s i e m e n e t a n a. — Kuori verr. vahva, ruskeanpunainen tai vaalennut, hyvin ahdasnapainen, 7—8-kierteinen, melk. sileä, suu tav. hampaaton. K. 3,5—4, l. 1,7—2 mm. Eläin harmaa, pää tummempi.

Kuivilla lyhytheinäisillä paikoilla, kallioilla jne., enimmäen merenrantaseuduissa, Etelä-Suomessa 1—4, 9, paikoin y. Kuv. 36.

2. Alasuku. *Sphyradium* Charp.

P. edentula Drap. Hampaton siemenetana. — Kuori liereän puikea tai liereä 5—8-kierteinen, kiiltävä, sileä. K. 2—3,5, l. 1,5—1,75 mm. Eläin tuhkaharmaa, päältä melk. musta.

Nimellä *P. columella* Benz, on tahdottu eri lajina erottaa isompi (3—3,5 mm. pitkä) muoto, joka olisi liereämäisempi; *P. edentula* taas olisi puikeampi, vaikka voi tulla 3 mm pitkäksi sekkin.

Lehdoissa ja metsissä mätänevien lehtien alla, mutta erittäin mustikan varvuilla. Etelä-Suomesta Lapin perille asti, 1—16, 20, y.

3. Alasuku. *Vertigo* Müller.

Kuva 43. *P. substriata*, hyvin suurennettu.

P. substriata Jeffr. Urteinen siemenetana. — Kuori lyhyenpuikea, kellanruskea, kylkiurteinen, 4¹/₂-kierteinen, kierteet kuperat, suu tav. 6-hampainen: 2 + 2 + 2, joskus 2 + 1 + 2. K. 2, l. 1,3 mm. Eläin mustanharmaa.

Metsissä mätänevien lehtien alla, joskus mustikanvarvuilla, harvemmin rannoilla. Etelä-Suomesta Paltamoon ja Kiiminkiin asti. 1—16, jy. Kuv. 41 ja 43.

P. antivertigo Drap. Seitsemähampainen siemenetana. — Kuori puikea, sileä, kiiltävä, punertavan kellanruskea, 5¹/₂-kierteinen, kierteet litteähköjä, viimeisen edellinen kuperampi; suu vino, melk. herttamainen, tav. 7-hampainen: 2 + 3 + 2 (vaihtelee: 2 + 2 + 2, 3 + 2 + 3 tahi 9—10-hampaisena: v. *ferox* Westerl. 3 + 2 + 4, 3 + 2 + 5). K. 2—2,5, l. 1,5—1,75 mm. Eläin harmaanvalkea, antura valkea.

Mätänevien kasviosien alla, kaarnan ja puun palasilla, heinän juurilla jne. vesien rannoilla. Etelä- ja Keski-Suomessa ainakin Kuopioon asti, 1, 2, 9, 11, 12 jy. Kuv. 37.

P. lilljeborgii Westerl. Lilljeborgin siemenetana. — Kuori puikea, sileä, kiiltävä, ylempää tummanruskea, alempaa kellanruskea, 5-kierteinen. Kierteet kuperat, syvän sauman erottamat; suu vinoherttainen, tav. 4—5-hampainen: 1 + 1 + 2 tahi 1 + 2 + 2. K. 2—2,25, l. 1—1,25 mm. Eläin musta, antura vaa-leanharmaa.

Hyvin kosteilla paikoilla rannoilla lähellä vettä. Etelä-Suomesta Paltamoon ja Kiiminkiin asti, 1, 2, 4, 5, 6, 8, 11—15, jy. Kuv. 38 (suun muoto virheellinen, kovin korkea).

P. arctica Wallenb. Pohjan siemenetana. Kuori puikea, melk. sileä, joks. kiiltävä, tumman kellanruskea, 5—5¹/₂-kierteinen; kierteet kuperat, viimeinen lähes ²/₅ kuoren korkeutta, sauma syvä; suu tuskin vino, melk. puikeamainen, 2—3-hampainen: 1 + 1 + 1 tahi 1 + 1 + 0. K. 2,5 l. 1—1,5 mm.

Metsissä, usein mustikanvarvuilla. Lapin periltä Etelä-Suomeen asti, jossa harvenee. 20—2. P. y., K. E. jh.

P. alpestris Alder. Alppisiemenetana. — Kuori puikean liereämäinen, uurrekylkinen, vaalean kellanruskea, 5-kierteinen; kierteet kuperat, syvän sauman erottamat. Suu vinosti puolipuikea, tav. 4-hampainen: 1 + 1 + 2; (vaihtelee: 1 + 1 + 1, 1 + 1 + 0. 1 + 0 + 0 jopa 1⁺¹ + 1⁺¹ + 1⁺¹). K. 2,25, l. 1,2 mm. Eläin keltävä tai vaaleanharmaa.

v. *albida* Mela. Kuori kiiltävän valkoinen. 12 yh.

Sammalien ja mätänevien lehtien alla metsissä, kallioilla ja isoilla kivillä. Etelä-Suomesta Lappiin asti, 1—15, 19, 20. y. Kuv. 40.

P. pygmaea Drap. Pieni siemenetana. — Kuori puikea, sileä tai epäselvään uurrekylkiseen, tummanruskea, 5-kierteinen; kierteet sangen kuperat, sauma sangen syvä. Suu puolipuikea, tav. 5-hampainen: 1 + 2 + 2, lakeishampaat paksuun punaiseen kamaraan yhtyneet (vaihtelee hamp.: 1 + 1 + 2 tai 1 + 2 + 3). K. 1,5—2, l. 1 mm. Eläin harmaa.

Sammalikossa kalkkiseuduissa. Lounais-Suomessa, 2—3. h. Kuv. 39.

4. Alasuku. *Vertilla* Moqu. Tand.

P. pusilla Müller. Vasenkierteinen siemenetana. — Kuori vasenkierteinen, puikea, kiiltävä, hyvin hienosti uurrekylkinen, 5—5¹/₂-kierteinen; kierteet kuperat, syvän sauman erottamat. Suu puolipuikea, 6—8-hampainen: 2 + 2 + 2 tahi 2 + 4 + 2, lakeishampaat kamaraan yhtyneet. K. 2—2,5, l. 1—1,25 mm. Eläin harmaa.

Lehdoissa, usein mustikanvarvuillakin. Etelä-Suomesta Pohjois-Suomeen, 1—3, 8—13, 16. jy. Kuv. 42.

Clausilia Drap. Sulkuetana. Kuori hyvin pitkävetinen, vasenkierteinen; suussa sälöjä ja hampaita sekä syvemmillä varrellinen sulkulevy. (Kuv. 50 e).

Kuv. 44. *Clausilia laminata*
Mont. vähän suurennettu.

Alasuvut ja lajit:

A. Kuori sileä tai hyvin hienosti uurrekylkinen. Sulkulevy hammaslaitainen. (*Clausiliastra*).

a. Iso, 15—17 mm pitkä, sileäkuorinen . *C. laminata*.

b. Pienempi, 11—13 mm, hyvin hienosti uurrekylkinen. . *C. orthostoma*.

B. Kuori selvään uurrekylkinen. Sulkulevy ehytlaitainen.

a. Iso, 17 mm pitkä (*Strigillaria*) . . . *C. cana*.

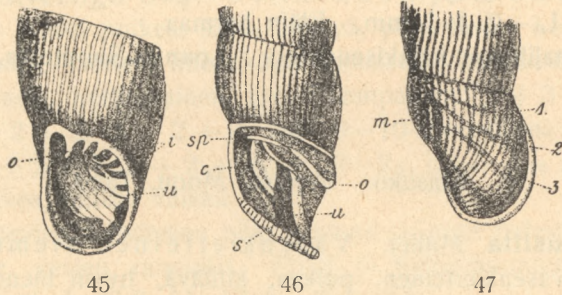
b. Kuori 8—11 mm pitkä (*Kuzmicia*).

× Kuori hienosti ja tiheään uurrekylkinen *C. bidentata*.

× × Kuori karkeammin ja harvemmin uurrekylkinen *C. cruciata*.

c. Kuori 11—13 mm pitkä (*Pyrostoma*) *C. plicatula*.

Clausilia-lajeja tieteellisellä tarkkuudella määrättäessä täytyy tutkia kuoren suuta ja sen sisusta, sälöineen, poimuineen ja sulkulaitoksineen. Siinä käytettyjen sanojen merkitys selviää tähän liitetystä kuvista 45—47. Niissä on:

o: yläsälö.
u: alasälö.
i: sälöväli.

sp: pielisälö.
c (= 50, e): sulkulevyn lapa.
Sulkulevyn „varsi“ näkyy kuvassa 50, e.

1: ylempi lakeispoimu.
2: keskinen lakeispoimu.
3: alempi lakeispoimu.
m: kuutavapoimu.

Suussa huomataan kaikilla lajeilla 2 sälöä: „yläsälö“ (o) ja „aläsälö“ (u); näitten sälöjen välinen ala on „sälöväli“ (i); tämä on joko sileä tai poimuinen, myös leviää sille joskus haaroituksia alasälöstä. Jos kuoresta poistaa lakeisosan, niin huomaa molempien sälöjen jatkuvan suusta kuoren sisään melkein saumojen suunnassa. Yläsälöön liittyy sen jatkona sisäänpäin „pielisälö“ (sp), joka on yläsälöön yhtynyt tahi siitä erillään. Edellisessä tapauksessa se voi jatkua joko välittömästi tahi kulmassa, „kiinnityskulma“. Aläsälön ohessa huomaa vielä „pieli-

poimun* (s). Kuoren sisässä, aivan lähellä seuraten alasälöä, loittonee se siitä suuta kohti, jotta molempien väliin syntyy syvennys. Näitten sälöjen välissä liikkuu „sulkulevy“ (c), jolla on hoikka „varsi“ (kuv. 50, e). Näitä saa näkyviin ai-noastaan varovasti poistamalla osan kuoren suuta. „Varsi“ on kiinnitetty „pie-leen“. Kun eläin vetäytyy kuoreen, sulkee levy sen; kun eläin taas ojennaksen kuoresta ulos, liikuu levy syvennykseen alasälön ja pielipoimun välillä. Sen liikkeitä ohjaavat „lakeispoimut“, jotka usein näkyvät läpikuultavina viivoina sälöille vastakkaisessa seinässä. Melkein aina tavattava 1:n eli ylempi lakeis-poimu kuv. 47: 1 on pisin ja selvin, keskimäinen 47: 2 ja alempi poimu 47: 3 ovat yläsälöä vastaan hyvin kaltevia. Ensimmäisen lakeispoimun päässä on kaaren muotoinen „kuutava poimu“ (Kuv. 47 m).

Näitä huomioon ottamalla saamme tämän tapaiset tutkimiskaavat:

- A. Sulkulevyn latvan vieressä pykälä, kuutavaa poimua ei ole (Clausiliastra).
- a. kuori aivan kalju, iso, 15—17 m. pitkä *C. laminata*.
 b. „ hyvin hienourteinen, 11—13 m. pitkä *C. orthostoma*.
- B. Sulkulevyn latvassa ei ole pykälää, kuutava poimu löytyy.
- a. Sulkulevy melk. soikea, molemmin päin kapeneva, ylä- ja pielisälö erillään toisistaan, kuori noin 17 mm. pitkä *C. cana*.
- b. Sulkulevy pyöreän tylppäpäinen, ylä- ja pielisälö yhtyneitä.
- × Suu puikean päärynämäinen, kuori 8—11 mm. pitkä.
 α. Sulkulevy tyveltään tylpillä kulmilla varresta-
 erotettu, sälöväli aina sileä *C. bidentata*.
 β. Sulkulevy tyveen kapeneva, melk. kulmatta var-
 teensa yhtyvä, sälöväli poimuinen tai sileä *C. cruciata*.
- × × Suu leveän päärynämäinen, sulkulevy kulmilla var-
 restaan erotettu, sälöväli poimuinen *C. plicatula*.

1. Alasuku. *Clausiliastra* Möll.

C. laminata Mont. Sileä sulkuetana. — Kuori si-leä, melk. ilman kylkiurteita, kellanpunertava tai punan ruskea, 10—11-kierteinen. Suu vinosti päärynämäinen. K. 15—17, l. 4 mm. Eläin harmaa tai vihreän ruskea, mustatäpläinen.

Lehdoissa ja metsiköissä mätänevien lehtien jms. alla, var-sinkin lehmuksien, pähkinäpensaiden, saarnien ja haapojen alla, joihin sateen jälkeen nousee. Etelä-Suomessa, 1—5, 9. jy. Kuv. 44 ja 48.

C. orthostoma Menke. Suorasuinen sulkuetana. — Kuori sarvikeltainen, edellisen näköinen, mutta pienempi ja vä-hän selvemmin uurrekylkinen. K. 13, l. 3 mm. Eläin vaalean harmaa.

Metsissä puunrungoilla. Tähän saakka tavattu ainoastaan Karjalohjalla pähkinäpensaun rungoilla. (2) yh. Kuv. 49.

2. Alasuku. *Strigillaria* Vest.

C. cana Held. Harmaa sulkuetana. — Kuori yhtä pitkä kuin sileällä sulkuetanalla, mutta hoikempi, tuskin kiiltävä voimallisesti uurrekylkinen ja varustettu lukuisilla valkeilla poikki-viivoilla (rapautuneita kylkiharjuja), joista kuoren harmaa väri aiheutuu. K. 16—17, l. 3,5 mm. Eläin kellanharmaa.

Metsissä mätänevien lehtien ja puun kuoren alla sekä kosteilla kallioseinillä. Tähän saakka tavattu ainoastaan Itä-Suomessa, nim. Karjalan kannaksella Pyhäjärven pitäjässä sekä Kolin vuorella Pielisjärven länsipuolella. (5, 13) hh. Kuv. 50.

Kuv. 48. *Clausilia laminata* Mont. 49. *C. orthostoma* Mke. 50. *C. cana* Held. (48, 49 a. b. 50 b. c, suurennettuja, 49 c. 50 a noin luonn. kokoa). 50 e *C. canan* sulkuaitos.

3. Alasuku. *Kuzmicia* Brusina.

Pienimmät ja yleisimmät Clausiliamme, joista *C. bidentata* on läntinen, *C. cruciata* itäinen maassamme.

C. bidentata Ström. Kaksihampainen sulkuetana. — Kuori mustanruskea, hyvin kiiltävä, joskus rapautumisen kautta melk. harmaa ja kiilloton, hienosti ja tiheään uurrekylkinen, 10—12-kierteinen. K. 8—10, l. 2,3—2,5 mm. Eläin vaalean ruskean harmaa.

Mätänevien lehtien, puunkappalten ja kivien alla, myös kallioilla lehdoissa ja sekametsissä. Etelä- ja Lounais-Suomessa (1—4, 6, 9, 10.) Pietarsaareen asti. y. Kuv. 51.

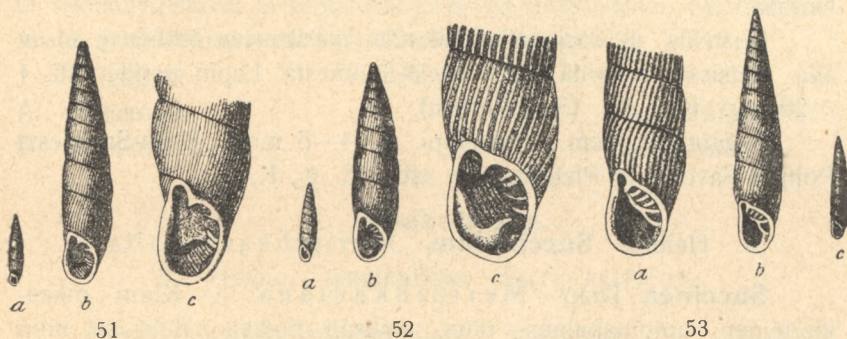
C. cruciata Studer. Ristisulkuetana. — Kuori tumman ruskea, selvään uurrekylkinen ja kylkiharjainen, 9—11-kier-

teinen, kiillottomampi kuin edellinen. K. 8—10, l. 2,5 mm. Eläin kellanharmaa.

Mätenevien lehtien ja irtaantuneen kuoren alla lehti- ja sekametsissä, mieluummin haavikoissa, haavan rungolla. Itä- ja Kaakois-Suomessa, 3, 5, 9, 12, 13. Pohjoisin löytöpaikka Iimäki Iisalmella. jy. Kuv. 52.

4. Alasuku. *Pyrostoma* Vest.

C. plicatula Drap. Poimuinen sulkuetana. — Kuori tummanruskea, joks. kiiltävä, selvään uurrekylkinen, 10—12-kierteinen, edellisiä isompi. K. 11,5—13,5, l. 2,75—3 mm. Eläin vaaleamman tai tummemman siniharmaa.

Kuv. 51. *Clausilia bidentata* Ström. 52. *C. cruciata* Stud. 53. *C. plicatula* Drp. (51 b, c. 52 b, c, 53 a, b suurennettu, 51 a, 52 a, 53 c noin luonn. kokoa).

Lehtimetsissä ja pensakoissa, sammalissa puun tyvässä, puitten rungoilla, kallioilla ja raunioissa. Etelä-Suomessa, 2, 3 (moin paikoin Helsingin ympäristössä), 9. jh. Kuv. 53.

Balea Prid. Urteisetana. — Kuori vasenkierteinen kuin sulkuetanoilla ja muuten keskenkasvuisten Clausiliain näköinen. Viimeinen kierros edellistä leveämpi. Sulkulevyä ei ole.

B. perversa L. Urteisetana. — Kuori ruskean vihreähkö tai sarviruskea, Kuv. 54. *Balea perversa* L. 7—9-kierteinen; suun pohjaseinässä pieni vähän suurennettu. kyhmy, joka vanhemmissa kuorissa muodostaa pienen poimun. K. 8—9, l. 3 mm. Eläin siniharmaa.

Kosteilla, sammalisilla kallioilla ja puilla, kivien alla jne. Meillä tavattu ainoastaan Ahvenanmaalla ja Helsingin pitäjässä (Nordsjöössä). (1,3). hh. Kuv. 54.

7. Heimo. **Stenogyridæ.** Siloetanoita.

Cochlichopa Risso. Siloetana. — Kuori oikeakierteinen, viimeinen kierros lähes $\frac{1}{2}$ kuoren pituinen, suu melk. $\frac{1}{3}$ kuoren pituutta.
C. lubrica Müll. Siloetana. Kuv. 55. *Cochlichopa lubrica* — Kuori suikean puikea, aivan umpinapainen, kiiltävä, sileä, kellanuskea, 6-kierteinen; suu hampaaton. K. 6—6,5, l. 2,5 mm. Eläin mustanharmaa.

Kosteilla ja varjoisilla paikoilla, mätänevien lehtien j. m. s. alla metsissä, niityillä jne. Etelä-Suomesta Lapin perille asti, 1—20. yy. Kuv. 55. (Suurennettu).

v. *minima* Siem. Pienempi. K. 4—5 mm. Etelä-Suomesta Pohjois-Savoon ja Pielisjärvelle asti. E. y., K. jh.

8. Heimo. **Succineidæ.** Meripihkaetanoita.

Succinea Drap. Meripihkaetana. — Kuori oikeakierteinen, umpinapainen, ohut, soikean puikea. Suu iso, noin $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ kuoren pituutta.

Lajit:

A. Eläin vaalea tai tumma, sauma matala. . *S. putris*.

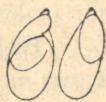
B. „ aina mustahko, kuoren sauma syvä. *S. pfeifferi*.

56

57

58

Kuv. 56 ja 57. *Succinea putris* L.
Luonn. kokoa.

Kuv. 58. *S. pfeifferi* Rossm.
Luonn. kokoa.

S. putris L. Yleinen meripihkaetana. — Kuori joks. leveän puikea, vihreähkön tai punaisen keltainen, 3—3 $\frac{1}{2}$ -kierteinen, viimeinen kierros kupera ja muodostaa melkein koko kuoren.

K. 10—16, l. 6—8 mm. Eläin vetisissä paikoissa tumma, kuivemmillä paikoilla melk. valkea.

Kosteilla paikoilla lähellä vettä, niityillä jne. Etelä-Suomesta Lappiin asti, 1—17, 19. yy. Kuv. 56 ja 57.

S. pfeifferi Rossm. Hoikka meripihkaetana. — Kuori hoikempi k. ed., sisältä helmiäiskiiltainen, viimeinen kierros vähemmin pullea, hyvin pitkäveteinen, suu verrattain pitempi k. ed. K. 8—12, l. 5—7 mm. Eläin aina melk. musta.

Rannoilla vedenäyräällä tai muilla kosteilla paikoilla. Etelä-Suomesta Lapin perille asti. 1—14, 16, 20. jy. Kuv. 58.

2. Alalahko. *Basommatophora*. Tyvisilmäiset.

Tuntosarvet, luvultaan 2, litteitä, äimämäisiä tai nuijamaisia, ei sisäänvedettäviä ja silmät niitten tyven sisäpuolella. Suuri enemmistö vesieläimiä, meillä yksi ainoa maalla elävä.

Heimot:

- A. Maakotilo *Auriculidae*.
B. Vesikotiloita *Limnaeidae*.

A. Maakotiloita.

9. Heimo. *Auriculidæ*. Sarvikotilot.

Pieni, valkoinen, suippokuorinen maakotilo.

Carychium Müll. Kääpiösarvietana. — Tuntosarvet nuijamaisia, silmät niitten tyvien sisäpuolella.

C. minimum Müll. Kääpiösarvietana. — Kuori pieni, ei siemenetanain kuorta isompi, valkea, kapean puikea, suippopäinen; sen suu 3-hampainen. K. 1,75—2, l. 1 mm. Eläin melk. valkea.

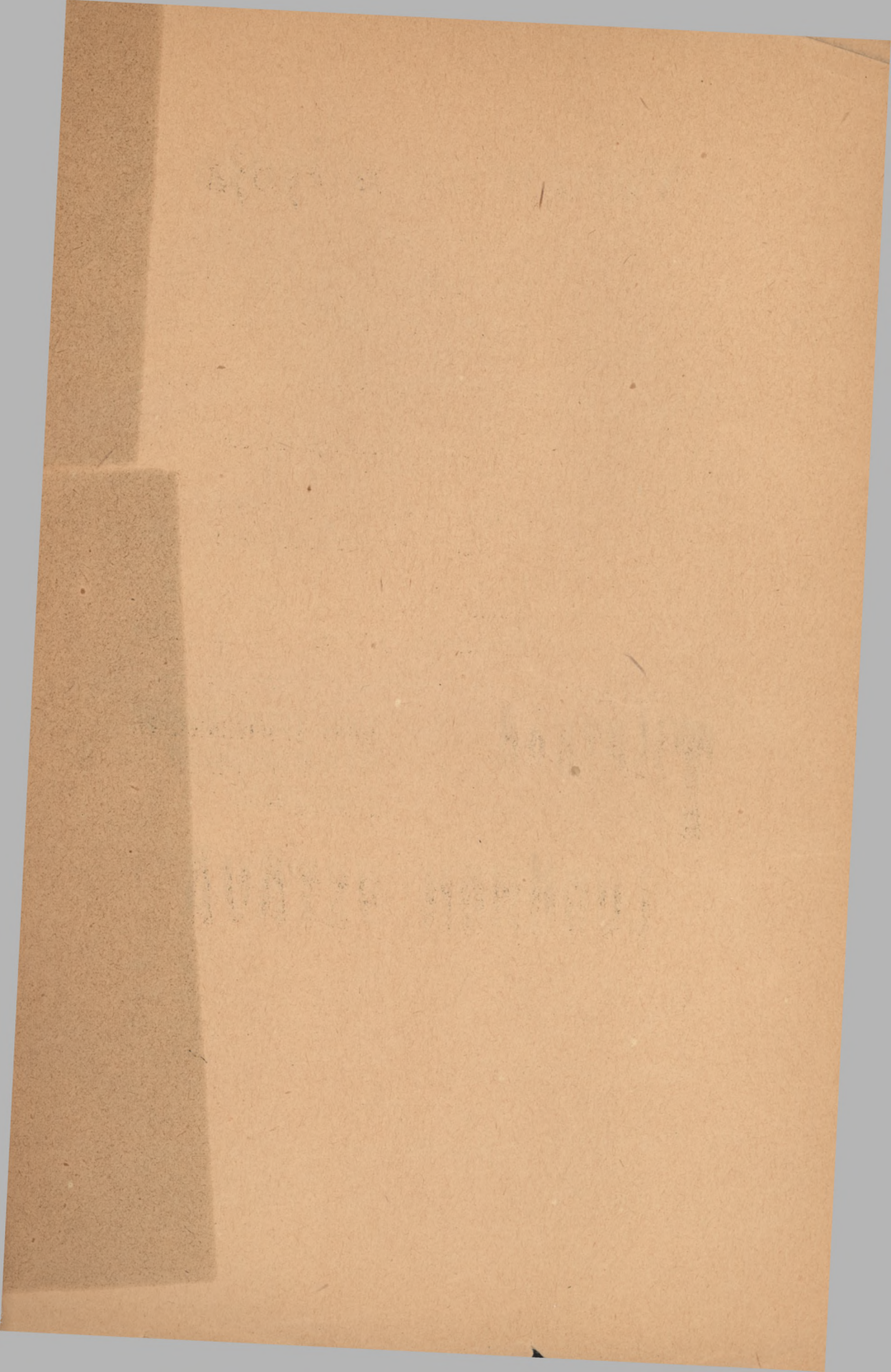

Hyvin kosteilla paikoilla, erittäin lähellä lähteitä, myös tulvamaille ja puitten juurilla, sammalien, mätänevien lehtien ja oksien alla jne, enimmin kalkkiseuduissa. Tavattu Etelä-Suomessa: 1—3, 5 sekä monin paikoin Pohjois-Savossa, 12, Paltamon Melalahdessa, 15, sekä Jolosiityllä Kiimingissä, 14, jh.

Kuv. 58. *Carychium minimum* Müll. Suurennettu.

Lyhennyksiä:

K. tai k. = korkea, P. tai p. = pitkä, L. tai l. = leveä, jy. = jokseenkin yleinen, y. = yleinen, yy. = ylen yleinen, h. = harvinainen, hh. = hyvin harvinainen, yh. = ylen harvinainen. Levenemistiedoissa numerujen (1—20. 3. 5. 9 jne.) merkitykset ovat: 1 Ahvenanmaa. 2 Varsinais-Suomi. 3 Uusimaa. 4 Etelä-Karjala. 5 Karjalan kannas. 6 Satakunta. 7 Etelä-Häme. 8 Etelä-Savo. 9 Laatokan-Karjala. 10 Etelä-Pohjanmaa. 11 Pohjois-Häme. 12 Pohjois-Savo. 13 Pohjois-Karjala. 14 Keski-Pohjanmaa. 15 Kajaanin lääni. 16 Pohjois-Pohjanmaa. 17 Kuusamo. 18 Enontekiön Lappi. 19 Kemin Lappi. 20 Inarin Lappi Jäämeren rantaan laajennettuna.

Vanamon kirjoja

on ilmestynyt:

- N:o 1. *J. E. Aro*, **Suomen perhoset**. Otava. Hinta 30: —.
- N:o 2. *White-Mela*, **Tieteitten taistelut**. K. E. Holm. Hinta 2: 05.
- N:o 3. *K. Kræpelin*, **Luonnontiede kodissa**. K. E. Holm. Hinta 3: 75.
- N:o 4. *B. Landsberg*, **Retkeilyjä metsissä ja vainioilla**. K. E. Holm. Hinta 5: 50.
- N:o 5. *V. Bölsche*, **Charles Darwin**. Otava. Hinta 2: 75.
- N:o 6. *Berlepsch-Mela*, **Yleinen Lintusuojelus**. K. E. Holm. Hinta 2: 50.
- N:o 7. *R. Voegler*, **Eläinten täyttäjät**. K. E. Holm. Hinta 2: —.
- N:o 8. *F. Elfoing*, **Kasvitieteen oppikirja**. Y. Weilin. Hinta 9: —; 11: —.
-

TILATKAA

Ainoa suomenkielinen
luonnontieteellinen
aikakauslehti

LUONNON YSTÄVÄ

joka kansantajuisissa, runsaasti kuvitetuissa kirjoituksissaan käsittelee ilmiöitä niin elävän kuin kuolleenkin luonnon piiristä.

Lehden tilaushinta on vain 3 mk., ja saadaan sitä tilata maamme joka postikonttorista ja kirjakaupasta. :: :: :: :: ::

Hinta 75 penniä.